

на окупованих територіях, депортації, катування, згвалтування порушують права осіб на здоров'я, честь, гідність та недоторканість. Пошкодження та руйнування майна на пряму порушує право на житло. Цей перелік конституційних прав прямим чином порушується під час бойових дій на території України та мусить виноситися на світові військові трибунали задля уникнення такого у майбутньому.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>. (дата звернення: 09.04.2024).
2. Загальна декларація прав людини: Загальна декларація від 10 груд. 1948 р. № 995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 09.04.2024).
3. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 09.04.2024).
4. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21 жовт. 1993 р. № 3543. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12/conv#Text> (дата звернення: 09.04.2024).
5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#top> (дата звернення: 09.04.2024).

УДК 342(043.2)

Максимчук І.І., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шапенко Л.О., к.ю.н., доцент

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Права людини є однією з найбільш важливих тем у сучасному світі. Забезпечення цих прав має вирішальне значення для будь-якого суспільства, яке прагне бути справедливим і демократичним. Україна як сучасна демократична держава приділяє особливу увагу захисту прав своїх громадян. Конституційно-правовий механізм гарантує відповідність законодавства та діяльності органів влади міжнародним стандартам прав людини.

Конституція України є основним законодавчим актом, який визначає правовий статус та гарантує права і свободи громадян. Згідно з Конституцією України усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. Громадяни

мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. А саме: кожна людина має незаперечні права на життя, свободу, особисту недоторканність, свободу думки та слова, право на здоров'я, освіту та соціальний захист [1].

Конституційно-правовий механізм захисту прав людини в Україні включає в себе такі основні принципи, як: пріоритет прав людини, правова держава, конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані, громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом [1].

Конституція України є основним джерелом правового захисту прав людини в країні. Вона містить розділ, в якому прямо визначаються права, свободи та обов'язки людини і громадянина, а також механізми їх захисту. Україна гарантує захист прав людини через різноманітні документи на рівні конституційних, законодавчих та міжнародних актів, а також діяльність органів державної влади. Зокрема, мова йде про:

- закони, прийняті Верховною Радою України для регулювання різних аспектів життя і які включають права і обов'язки громадян;

- міжнародні договори та конвенції, учасницею яких є Україна (наприклад, Європейська конвенція про права людини, положення якої спрямовані на визначення та захист прав людини);

- рішення міжнародних організацій, які нині досить суттєво впливають на захист прав людини в Україні;

- функціонування судової системи, адже згідно статті 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом; кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб;

- рішення Конституційного Суду України. Згідно зі ст. 2 Закону «Про Конституційний Суд України» завданням Конституційного Суду України є гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України. Виконання цього завдання здійснюється шляхом реалізації Конституційним Судом України своїх функцій. Одним із найважливіших завдань Конституційного Суду України є захист прав та свобод людини і громадянина, тобто не лише захист таких прав судом за власною ініціативою, а й можливість громадянина безпосередньо звертатися до Конституційного Суду України у разі порушення його прав і свобод. Адже функція захисту прав і свобод людини та громадянина є провідною в діяльності даного органу державної влади [2; 3].

Проте, у конституційно-правовому механізмі захисту прав можна виділити проблеми в сфері реалізації прав людини і громадянина: низький рівень правової культури і правової свідомості переважної більшості членів нашого суспільства; низький рівень дотримання правопорядку

(законності) в суспільстві і державі та беззастережної відповідальності кожної особи без винятку перед собою й оточенням за процес і результати своєї діяльності; нерівноправність гілок і органів державної влади та недосконалість функціонування місцевого самоврядування територіальних громад у реальному житті; відсутність чіткої структурованості громадянського суспільства і громадянського контролю за діяльністю всіх органів державної влади; високий рівень корупції на всіх рівнях і щаблях державного і суспільного життя та відсутність політичної волі у його зменшенні; бездіяльність органів державного управління, в тому числі правоохоронних органів; роз'єднаність різних соціально-культурних груп у суспільстві; відсутність ефективної взаємодії державних органів та правозахисних структур; відсутність належної експертизи законотворення і нормотворення щодо дотримання прав і свобод людини та громадянина; бідність українців, яка робить їх зручним об'єктом для маніпулювання з боку власників капіталів [4].

Отже, в Україні права людини проголошені найвищою цінністю, захищаються Конституцією та низкою інших актів. Існує розгалужена система для їх реалізації та захисту, що включає суди, омбудсмена, правоохоронні органи та інші інституції. Проте, на шляху до ефективного захисту прав людини в Україні стоять численні виклики: низький рівень правової культури, корупція, нерівноправність, недосконалість правосуддя, бідність та інші фактори. Подолання цих проблем потребує комплексних зусиль: від підвищення правової свідомості та посилення верховенства права до реформування правоохоронної системи та активізації громадянського суспільства. Важливо пам'ятати, що захист прав людини – це спільна відповідальність держави та її громадян. Лише спільними зусиллями можна побудувати справедливе суспільство, де права кожної людини будуть поважатися та захищатися.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>. (дата звернення: 19.04.2024).
2. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 лип. 2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text> (дата звернення 19.04.2024).
3. Петрів І.М. Захист прав людини і громадянина як одна з провідних функцій Конституційного Суду України. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2023. Т. 129. С. 75–78.
4. Кравчук С.Й. Проблемні аспекти захисту конституційних прав людини в Україні та шляхи їх подолання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. № 71. С. 89–94.